

БЕЛАРУСКИ ШЛЯХ

Адрес рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухоўская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз.
пасля поўдня.
Адміністрацыя—зрана ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.
Рэдакцыя пакідае за сабой права па-
праўляць перапысканыя рукапісы і ко-
рэспондэнцыі.

Цана
асобн. нум. 15 к.

Падпіска: з дастаўкай да дому у Мін-
ску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак:
за перш пэтыту на 1-й стран. 1 руп.
на апошній—50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 69.

Менск. Аўторак 18 чэрвеня 1918 г.

Год I

АБВЕСТКІ.

аб прыёме уцекачоў у эпідэмічны шпіталь.

§ 1. С прычын вялікай апаскі перанесення пошэсці праз пошэсцічны заняджанні гэтым пастанаўляецца, што толькі старшы лекар эпідэмічнага шпіталю назначае час выхода хворага са шпіталю, а так сама разам з ім прынятых яго блізкіх.

Хто без пазвалення выйдзе са шпіталю або возьме аттуль сваіх дзяцей, або жа забярэ памершага с сям'яй, той будзе мець кару грошавым штрафам да 3.000 марак або будзе мець арэшту да 1 года.

§ 2. Пошэсцічнымі хваробамі ў стасунку з гэтым загадам лічуцца, чума, холера, проказа, плямісты тыфус, стоўбняк, узваротная ліхарадка, малярыя, брушны тыфус, дыфтэрыя, дыфтэрыт, скарлятына, кор, сіфіліс, мякі шанкер, трыпэр, туберкулёз, заражэнне трыхінамі, пошэсціны наскурныя хваробы, шаленства, сыбірская эпідэмія і падазронныя ў гэтых хваробах выпадкі.

§ 3. Прыняцце і харчы ні хворых крэўных, якія хочуць правадзіць дзяцей, можа быць толькі тады пазволена, калі дзеці ні старэй 5 гадоў і калі есць на гэта належачае пазваленне лагэрнага лекара.

§ 4. Адведыванне хворых с прычын вялікай апаскі расшырэння пошэсцічных хвароб можа быць пазволена толькі ў выключальных выпадках і пазвалення глаўнага лекара і толькі ад 3—5 гадзіна папалудні.

Менск. 15 чэрвеня, 1918 году.

Камэндант
НАГЭЛЬ.
Генэрал-лейтэнант.

Вымагаемыя па загаду Глаўнакамандуючага 10 Арміі ад 14 красавіка 1918 г., устычнасці апісі сырыя і фабрычных выроб, заявы, дзеля мінавання кар памяненых у § 8 паказанага загаду павінны быць паданы ў Градоначальстве, Падгорная вул. д. 14 пакой 10-ы, ні пазней 28-го чэрвеня 1918 года.

Менск 17 чэрвеня 1918 г.

Намеснік Градоначальнік
Капітан
ГЕРШЭЛЬ.

Выстаўка кніжных друкаў

У Гарадзкім тэатры дзеля многіх жаданне публікі будзе прадоўжана да 24 чэрвеня і аткрыта штодзенна ад 11 гадзіны з ранку да 7 гадзіны вечара.

Наша зямля.

Ад самага пачатку вайны Беларусь зрабілася тым вялікім і пастаянным этаным пунктам, каторы павінен аставіць да сабе значныя смяды на доўгія гады.

Перш-на-перш паласа фронту, стаяўшая тут бадай за ўвесь час вайны зрабіла тое, што зямля скрозь прыгатаванамі, сяленні знішчаны, і лясы пагумлены без усялякаго галку. Потым прыфрантавы рубеж, дзе адбывалася пастаяннае «пераселенне народаў», розных ваенных устаноў, атрадаў, хваць уцекачоў, аставілі на месцах пераходу свой фізічны і духоўны адбі-

так. Пасля скончэння вайны ўсёй «палітычнай энергіі» большавіцкіх гавароў на «с'веро-западную область» даверылі абраз руйнавання.

Хацелішы амярцвіць беларускі дух праціўлення назаўсёды, яны думалі правесці свае нісумленныя камбінацыі ў Бярэсці. Калерным алоўкам яны х-целі правесці лініі па мапе беларускай зямлі і гэтым выявіць свой прыгавор смерці нізалежнасці беларускага нацыянальнага духа. Але гэты фінал быўшай чорнасопнай палітыкі абрусення пад штампам «таварышоў» вышоў ні зусім удачным і аборваным на сярэдзіне: лініі гэтыя, дзякуючы жывучасці беларускага духа могуць быць сцвержаны

і накрэсаванымі іначэй.

Услед за «таварышамі», назапасіўшыся алоўкамі, г-ччалі падыходзіць да беларускай мапы і палякі, маючы замер пры акрэсліванні канфігурацыі будучай Польшчы вымаляваць сабе на беларускай глебі добрыя абрацы. На жаданні і жаданых, наогул, німа граніц і і меры. Выходзіць так, нібы ў Беларусі знаходзіцца адвечная касса дзеля выплаты страт розным славянскім братам.

Гэтакія нарэшчывы былі да таго часу, пакуль Беларусь ні падавала сваяго галасу. Але с той эры, калі Беларусь аб'явіла сябе нізалежнай—дэкарацыя меняецца, «братнія» алоўкі ні могуць так свабодна разгуліваць і скакаць на паперы мапы беларускай—Беларусь ні упусціць аднаго кроку роднай зямлі ні пад якім відам, апіраючыся на безгэнданцыінасць ніславянскіх на-даў і на сваю бяспрошную правату.

Я—р.

Нататкі аб школьнай справе.

II.

На гэты раз, ні габаючы другіх пытанняў, зачэпім толькі пытанне аб грунце для адчынення беларускіх школаў.

Самы жаданы і падатны грунт для гэтаго знойдзем на вёсцы, там, дзе беларуская мова праймае ішчэ ўсё селянскае жыццё і чужыя культуры маюць найшчуплейшы ўплыў. Тамака ні толькі вучні, але і самі бацькі з вялікай радасцю спаткаюць сваю школу. Нізлічаныя прыклады навучання на беларуску, якія рабіліся да гэтых часаў прыватнымі асобамі і ў аддзельных школах дазваляюць мець аб гэтым поўную пэўнасць.

Праўда ў гэтай справе Беларускай дзяржавы прыдзецца, як і шмат у чым іншым, спаткацца з прані беларускімі нацыяналістычнымі з выгледу, а ўкрыта-палітычнымі, аннаксіа-нітскімі па сутні, некамі, сярод моцна-зрусифікованых

колаў быўшаго расійскаго чыноўніцтва і споднізаваных землеўласнікаў, але гэта ні меня стану рэчы.

Крыху горай, магло-б здавацца, стаіць пытанне аб сярэдніх школах, бо больша частка якіх да гэтаго часу знайходзілася ў буйнейшых месцах. Тутака мы павінны лічыцца с тым, што кіруючая роля ў москім жыцці на Беларусі належыць да пінацыянальных, альбо дэпацыяналізаваных беларускіх элементаў, для якіх думка аб том, што на Беларусі павінна быць і беларуская школа,—думка новая, як ніспадзевана і самая беларуская дзяржаўнасць.

Але гэта толькі магло-б так здавацца. Праўдзівае жыццё паказвае, што і справа сярэдняй школы стаіць ні кепска. Перш за ўсё рэформа сярэдняй школы, якая даўно ўжо вымагалася жыццём нават у Расіі, пераробіць цяперашнія кастовыя вучальні і зробіць іх менш усяго народу. Праграма навукі ў сярэдняй школе, якая будзе служыць да-лейшым развіццём праграмы навукі ў нізшай школе, зв'язжа яе з апошняю і вольна-нівольна павінна будзе стацца нацыянальнай праграмай і зрабіць нацыянальнай самую школу, бо ў яе з ніжшых школаў дзеці выгадаваны ў нацыянальным духу. Такім чынам рэчы, якія дагэтуль лічыліся глаўнымі ў сярэдняй школе: руская мова, руская гісторыя, руская літаратура, самі павінны будучы адыйсці і стаць на другое месца, заняць адпаведны пляц сярод другіх агульна навучальных рэчаў праграмы.

Разумеюцца найменей тут пажожа рэвалюцыйны спосаб замены старых систем новымі, але мы пэўны, што рэформа сярэдняй школы пойдзе такімі шпаркімі крокамі як толькі умацуецца Беларуска дзяржаўнасць, што гэта будзе лепі усякіх рэвалюцыяў.

Асобна стаіць пытанне аб ні беларускіх школах усіх тыпаў, але аб іх некалі ў другі раз.

З. Бядуля.

Агульныя весткі.

ЖЭНЭВА. 11 гм. «Тг. Ztg.» У гадаўшчыну высадкі ў Францыі першых амэрыканскіх войск, Пуанкарэ выслаў да Вільсона тэлеграму ў якой гавора: Дзяржавы згоды перажываюць цяпер найтруднейшы момант вайны, але шпаркае утварэнне новых амэрыканскіх ваенных адзінак і піперарыўнае павялічэнне амэрыканскіх марскіх транспартаў збліжаюць нас да дня ў якім нарэшці вернута будзе роўнавага. Калі гэта наступіць на нашу карысць, тады надыйдзе гадзіна адплаты.

ЛЕНДАН 14 гм. «Reuter» Дзеля аблягчэння перагружанаго працаю «ваеннага» кабінэту пастаноўлена стварыць другі, т. зв. хатні (domestic) кабінэт, які займаецца толькі ўнутрана-палітычнымі справамі.

БЭРН. 13 гм. «Temps» паведамляе, што б. гішпанскі міністр Чэрва ў прамове аб намечаных вайсковых раформах, якую меў у Мадрыдзе, сказаў, што дзякуючы Эўропэйскаму канфлікту канечне трэба, каб Гішпанія была узброена. Прамоўца ні верыць у стварэнне звязку народаў.

БУКАРЭШТ. 13 гм. Вольф. Абэцныя цяпер у Букарэшці міністры пад старшынствам Маргіломана устанавілі змест троннай прамовы, каторай кароль адчыніць парламент у будучым месяцы. Таке Іонэску і нікаторыя яго палітычныя прыяцелі, як паведамляюць Яэскія газеты, атрымалі дазвалення на выезд за граніцу.

ГАГАА 13 гм. «Reuter» паведамляе, што ў адказ на тэлеграму новаго старшыні Коораманна да Ллойд-Джорджа ен выказаў, так сама тэлеграфна, сваю ўпэўненасць, што стасункі паміж Англіяй і Бельгіяй будучы злітвымі і запэўніў што ангельскі народ мае ніхільны замер аслабіць Бельгію ад пануючаго над ёй уціску.

ГААГА. 13 гм. На сусветнай гандлевай канфэрэнцыі

парламентскіх дзелчоў коаліцыі, абгаварывалася, як даведзана «British News» справа агульна коаліцыйнага гандлёвага дагавору. Далей канфэранцыя мае высці абгавор справы аб аднастаймаўтарскім праве і пашпартных правілах у дзяржавах коаліцыі і, на астатку справу правядзення тунэля над Па-дэ-Калэ.

АБО. 13 гм. Подлуг сэнатскага трактату Фінляндзія мае быць нізалежным канстытуцыйным каралеўствам з дзедзічнай (спадковай) монархіяй. Кароль можа панаваць толькі у Фінляндзіі і павінен належаць да лютэранскага касцёлу. Усякія заграічныя умовы павіны атрымоўваць санкцыю сэйму, а так само і пытаньні вайны і міру. Члены ураду, адказуюць перад сэймом.

РЫМ. 13 гм. «Ag. Stefani». У адказе на ліст энцікапу ламбардзіі Папа Рымскі адвёдаў, што ён глыбока засмучаны той кампаніяй, якая пачалася проці яго асобі і яго дзела, зроблена ім усё што было у яго сілах каб прысьпешыць канец вайны і зменшыць нярыенні. У рожных выпадках гавіў ён усякія праступкі проці права, нізалежна ад таго дзе яны былі зроблены. Вінавацаў яго, што ён хацеў вайны, ці хацеў цісправядлівага міру, карыстнага толькі для адной з ваяуючых старон.

Яго словы перакручваюцца, яго мыслі і замаркавання тлумачацца с падазраванасцю. Нават калі ён маўчыць аб тым ці іншым праступку, то і гэты тлумачыцца з нападкам.

ВЭРН. 13 гм. Подлуг паведамленняў с Парыжу у парламентскіх колах зауважаюць моцны рых у кірунку аддаць ўлады на нова Бріану.

Соцыялісты, патрымоўваючы гэтую думку, ні хочуць аднак браць на сябе у гэтым ініцыятыву, пакуль ні вылілася сытуацыя на фронце.

БЭРЛІН. 13 гм. Прускай палата разглядала бюджэт міністэрства рэлігіі і справы, якія датычуць вышэйшых навучальных закладаў.

Весткі з Расіі.

— Гаага. 14 гм. «Вольф». Маскоўскія газеты атрымалі дазваленне на выхад у свет на нова, але ім дадзена засьцярога, што падбіванне паслялення проці савецкага ўраду будзе карацца вясным судом. Цэнтральны Камітэт саветаў заапробаваў рэпрэсіі проці вылікіх землеуласьнікаў і багатых сялян, каторыя хаваюць збожжа і другія харчовыя прадукты і пазваляюць ім псавацца. Народнымі камісарыятам Трэтьяковская галерэя аб'яўлена нацыяналізаванай. З Пецярбургу атрымоўваюцца весткі што тамка с кожным днём ўзмацняецца агітацыя за зварот манархіі.

— Лендан. 12 гм. «Reuter» На запытанне Лос Смита, зробленае у Ніжній Палаті, ці дайшла да skutku умова паміж Амерыкай і Коаліцыяй аб ўмешанні у ўнутраныя Расійскія справы і ці прынята пастапова аб аказанні Расіі шырокай эканамічнай помачы, Бальфур сказаў: Вестка аб поўзяці умовы, якая б выключала інтэрвенцыю у Расіі ні праўдзівая. Само сабой разуменна, што хочам шырака падтрымаць Расію у эканамічным жыцці.

— Кіеу. 13 гм. «Кіевск. М.» паведамляе, што гарнізон Масквы мае быць значна павялічаны, дзеля апаскі большае коў, што могуць пачаць бунты.

Крамль можа сьперажэцца. Яго абарона больш 100 гарматаў і кулямэтаў.

с Польшчы. Весткі

3 Варшавы паведамляюць што тамка у сераду 12 гм. скончыўся штрайк друкарскіх работнікаў у польскіх газетах. Газеты мелі на нова выйсьці у чаргвер.

— Рэгенцкая Рада пастапова ад 23/V назначыла д-ра Ст. Устыяноўскага таварышам міністра у Міністэрстві ўнутр. спраў і пастаповай ад 29/V п. К. Сенькевіча лэфам сакцыі самаўпраўлення М. Ун. спраў.

— На пасяджэнні юрыдычнай рады пры міністэрстве ўнут. спраў 13 гм. разглядалася пытанне аб скасаванні льгот для жонак запасных.

У Лодзі даецца зауважыць сярод варочаючыхся упекачоў ні малая лічба даўнейшых рускіх паліцыянтаў і ахралнікаў. Німцыя для палікоў гэтыя госні свой зварот у «зямлю абваную» тлумачаць німагчымасцю для іх жыцця у Расіі.

У Чэнстахове імпер.-нямецкая почта прыймае лісты у расійскую рэспубліку за вылучэннем Украіны і аддзеленых ад Расіі парубежных панстваў.

3 Украіны

— Кіеу. 13 гм. Кіеўскія газеты паведамляюць, што міністр заграічных спраў Доршэнка перадаў нямецкаму паслу гр. Мумму ноту у якой даводзіць ніабходнасць прылучэння Крыму да Украіны.

— Кіеу. 13 гм. Подлуг, тутэйшых гзэт перагаворы Украіны з Вялікаросіяй стаяць, так:

Назначэнне дэмаркацыйнай лініі па усіх фронтах даручаецца вайсковым ўладам;

Перагаворы аб граніцах Украіны павіны пачацца заразжа і дзеля таго справа пазначэння агульнай дэмаркацыйнай лініі злімацца да часу з

парадку дня;

У справу аднаўлення таварнай, пачтовай і тэлеграфнай камунікацыі а так само у пытанні аб публічнасці пленарных пасяджэнняў да згоды ні дойдзена бо дэлегацыя ад Украіны высказалася проці дапушчэння на пасяджэнні прадстаўнікоў друку.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Опісь сырыя і фабрычных выробак як напрыклад: металу—плетыны, хрома, мосенж, волазг, цынка, ртуті, буры, сасновага масла, воска, адбросу усякага рода гумы шарсыці, нітак, ануч, перкалевых матэр'ялаў, лону, шауку, паперы, нівыробленых скур, выробленых скур і скураных тавараў і інш. патрэбна зрабіць асобіста або, праз прадстаўніка у мейсцовую камэндантуру, выключваючы аптэк і рознічнай таргоўлі у адчыненых магазінах, якім пазволено сырыя у адмежаваным ліку для асобістых патрэб у районе X арміі.

Без гэтага пазвалення рознічная таргоўля пазваляецца толькі да 30 чэрвеня.

За парушэнне гэтых пастапова—штраф да 50,000 марак і турма да 5 гадоў.

Усе вышэйсказанае робіцца па загаду глаўнакамандуючага X арміяй генэрала фон-Фанкельгэйма.

Прыкладзішчэнскай перэспенскай цэркві, як найбольш багатай, прэзюецца павялічэнне прычта, аб чым і пачато групай паравіян хадатайства перад епархіяльнай уласцю.

Адбыўся навад з гэтай прычыны многалюдны і шумны сход паравіян і паравіянскай рады 16 чэрвеня.

Харчавую часць упраўлення Л. Р. ж. д. с прычын німеласці арганізацыі справы, у хуткім часе бяруць у свае рукі германскія жалезні. д. уласці.

3 Украіны гэтымі днямі прыбывае па адрэсу харчовага упраўленскага бюро гпошняя порцыя цукру—9 вагонаў.

3 жытняй мукою у Слуцкім павесі нічога ні выйшло, бо вельмі дорага хочучь—56 руб. пуд.

Л.-Р. ж. д. ад гэткай камбінацыі адмовілася.

Выпуск бон губ. земствам на два мільёны рублеў, як паведамляюць земуправы, мае быць пазволены нямецкімі уласцямі.

А што тычыцца ўспеха звертання да большэвікоў заходняй вобласці аб звароце захопленых у казна эйстве вялікіх земскіх сумм, то покуль што ніядома.

Бэрлінская нямецкая опэратычная труппа пачне свае гастролі у менскім мест. театры ад пачатку будучага месяца.

У гэце сельскай гаспадарні 15-го, 16-го і 17-го чэрвеня адбыўся гадовы агульны сход членаў.

Нурсы для настаўнікаў. У ліпеню, ці у жніўню ідучага году Сэкрэтарствам Прасветы прэзюецца адкрыцце у Менску аднамесячных курсаў для настаўнікаў народных школаў

Афіцыйнае паведамленне нямецкага вярхоўнага камандавання за 14 чэрвеня 1918 року.

Захадні тэатр вайны.

Група армію Кронпринца Рупрэхта.

Паўднёва-заходной Меррэс і паўночнай Бэтэна паміж адбіты артылерыйскія атакі, у той час, калі вораў уварваўся ў нашыя перадавыя лініі, на другім фронці баевая дзейнасць адможавалася стычкамі разведчыкаў. Артылерыйская дзейнасць ажывілася вечарам паўночнай Ліс, паўночнай Скарпы і на абедзвым старанам Соммы.

Група армію Германскага Кронпринца.

Ніважныя пяхотныя баі на полі бітвы паўднёва-усходней Нуайона.

Паўднёвай р. Эн прадаўжалася ўсіленая баевая дзейнасць. Монныя наіскі французаў на Ломмьер былі памі-адбіты контратакай на высату заходней Ломмьера, та сама ніудачна і з вялікімі для ворага стратамі кончылася атака на нашы пазыцыі каля леса Віллер Коттэра.

Лейтэнант Мэнкгоф атрымаў сваю 34-ую перамогу паветры.

Першы Генерал-кватэрмэйстар фон-Людэндорф.

для азнаймлення іх з Беларускаўствам і яго мэтодыкай. Пачынаючы з восені г. г. у Менску маюць існаваць сталыя курсы (двухгоднія) для падгатоўкі настаўнікаў для пачатковых школаў.

У Менску маецца у цяперашні час каля 20 камплектаў пачатковых беларускіх школаў. Ад восені магчыма, што адкрыюцца бел. вышэйш. пачатковыя школы.

Место Менск наогул зрабіло ўжо шмат для беларускай школы, чаго ні можна сказаць аб губэрнскім земстві, у якім пануюць і кіруюць прасьветаю праціўныя беларускай школе элементы.

Бібліяграфія.

«Вольная Беларусь».

№ 20—21, выйшоў з друку 9-го чэрвеня. Зьмест такі: Лірнік, верш А. Гаруна; Дзьве страты, стацыя—?; Цукраварні на Беларусі, стацыя Р. Земкевіча; Нявольнік, поэма Ф. Чарнышэвіча; Сон, верш Макара, Стварэнне бусла, легенда П. Крэчускага; Хроніка, дробн. вершы і др.

Цана—30 кап.

«Дзіцячая Чытанка».

Выданне «Вольн. Бел.» цана—50 кап. кніжка для дзяцей з мільёнкамі. Зьмест такі: Дзед і зайчык, верш Я. Коласа; Дзед і мядведзь, верш Я. Коласа; Два браты, верш Яскара Камар; верш народны; Рак, народная казка; Сіло, апав. Ядвігіна Ш.; Добраноч, (наследаванне); Заяц і жабы, народн.; мядзведзь, народн.; Хлеб, казка Ядв. Ш.; Дудар, казка Т. Гушчы; Да работы, верш.

Кніга мае 32 старніцы. Шрыфт буйны.

АБ УСІМ.

Прароцтвы аб пагодзі.

У «Гомане» № 47 п. Ст. Падберэзскі надрукаваў артыкул пад названнем «Прароцтвы аб пагодзе», каторы на працягу 25 гадоў рабіў дасьледы аб зьменах пагоды у нашым краі.

п. Ст. Падберэзскі, глумачучы у сваім артыкуле «законы атмасфэрычных пераменаў», дае вынікі «болей меней точныя» вось якія:

«Спадзеваная пагода на шэсьць месяцаў—ад красавіка

да верасня 1918 году у нашым краі мае быць гэткай:

Красавік: суха, халады; каля 30—прымаразкі.

Май: халодны, вільготны.

Чэрвень: мала цепла; лічэныя гарачыя дні, вільготны крыху дажджу—у меры патрэбы.

Ад 2 ліпеня да 16 жніўня—благая пагода на 6 тыдняў, лішка вільгаці, мае дзяліцца на тры пэрыоды:

першы двухтыднёвы пэрыод ад 2 да 16 ліпеня: буры, навалніцы, ветры; спадзеваныя крытычныя дні з навалніцамі—каля 2, 6, 11 і 15;

другі двухтыднёвы пэрыод ад 17 ліпеня да 1 жніўня—блізка ністанная слата, без навалніцы, без сонца, без ветру;

трэці двухтыднёвы пэрыод ад 2 да 16 жніўня, першы тыдзень блізка увесь пагодны, другі—дажджлівы;

Дзень 16 жніўня можна лічыць апошнім днём благой пагоды.

Другая палова жніўня: суха, адзін раз перэпадзе дождж.

Верасень: суха.

«На гэтым канчаецца прапроцтва пагоды на памянутыя шэсьць месяцаў—ад красавіка да верасня. Апіраючыся на рэшце аграічных і ніпунных даных, я прабую схаарактарызаваць пагоду за два чародныя месяцы: кастрычнік і лістапад 1918 г.:

Кастрычнік—суха, холад.

Каля 2 лістапада—пачатак зімы; зямля замерзне на суха, без папярэдняе восеннай слаты».

ПАПРАУКА.

У № 68 «Беларускага Шляху», па тэхнічнаму нідагледу, украліся некалькі абмылак. Папраўляем дзьева найважнейшыя:

Пад артыкулам «Расцярушанае багацце» надрукавана подпіс «А. Н.»—павінна быць «А. П.»

У адзеле «Весткі с краі» над весткай «Рэквізіцыя гумы» прапушчан заглавак «Вільня».

Рэдактар А. Прушынскі.

Выдавецтва «Т-во Заранка».